

# architektura kultur lokalnych pogranicza



**POGRANICZE  
POLSKI, LITWY, BIAŁORUSI I UKRAINY**

**ARCHITEKTURA KULTUR LOKALNYCH  
POGRANICZA**

**POGRANICZE  
POLSKI, LITWY, BIAŁORUSI I UKRAINY**

*Redaktor naukowy:*

Dr hab. inż. arch. Jerzy Uścińowicz

*Recenzenci:*

Prof. dr hab. inż. arch. Mykola M. Bevz  
Prof. dr inż. arch. Rimantas Buivydas  
Prof. dr hab. inż. arch. Volodymyr Durmanov  
Prof. dr inż. arch. Yuriy I. Kryvoruchko  
Prof. dr hab. inż. arch. Valery F. Morozov  
Prof. dr hab. Olieksandr I. Łakotoko  
Prof. dr inż. arch. Halyna Petryshyn

© Copyright by Politechnika Białostocka 2009

ISBN: 978-83-60200-95-7

*Skład, typografia, projekt okładki  
i stron tytułowych:*

Jerzy Uścińowicz

*Korekta językowa:*

Teresa Szeretucha  
Jerzy Uścińowicz

*Korekta językowa tekstów angielskich:*

Halina France-Jackson  
Cyril France-Jackson  
Mateusz Sochoń

*Korekta językowa tekstów rosyjskich:*

Valery F. Morozov

*Współpraca przy tłumaczeniach:*

Janusz Grycel

*Druk:*

Oficyna Wydawnicza  
Politechniki Białostockiej

*Wydawca serii:*

Zakład Architektury Kultur Lokalnych  
Wydział Architektury Politechniki Białostockiej

*Ilustracja na okładce:*

Kościół Trójcy Przenajświętszej w Iszkoldziu (biał. *Ішкальдзь*)  
fot. Jerzy Uścińowicz

Zakład Architektury Kultur Lokalnych  
Wydział Architektury Politechniki Białostockiej

Sekcja Architektury  
Komitetu Architektury i Urbanistyki  
Polskiej Akademii Nauk

# ARCHITEKTURA KULTUR LOKALNYCH POGRANICZA

redaktor naukowy

JERZY UŚCINOWICZ



Białystok 2009  
Politechnika Białostocka

**ARCHITEKTURA KULTUR LOKALNYCH POGRANICZA**  
**— POGRANICZE POLSKI, LITWY, BIAŁORUSI I UKRAINY —**  
**T. II**

**Spis treści**

<i>od redakcji</i> .....	9
1. Tadeusz Barucki <b>Architektura Białorusi</b> .....	11
2. Małgorzata Dolistowska <b>Z dziejów synagogi w Kolnie - niezrealizowany projekt architekta Henryka Marconiego</b> .....	23
3. Владимир Ю. Дурманов <b>Проблемы глобализации культуры</b> .....	31
4. Thomas Grunskis <b>Tradition and Ideology of Public Space in Changing Conditions for Small Town Morpho-Structure</b> .....	37
5. Janusz Grycel <b>Rozwój tradycyjnych typów zabudowy mieszkaniowej Grodna od XVII wieku do lat 50. XX wieku</b> .....	47
6. Jerzy Grygorczuk <b>Symbioza architektury z rzeźbą?</b> .....	57
7. Agnieszka Januszkiewicz <b>Cerkwie wojskowe w Królestwie Polskim</b> .....	65
8. Ирина А. Иодо, Юлия А. Протасова <b>Тенденции и преемственность формирования открытых пространств сакрального типа в приграничных городах Беларуси и Польши</b> .....	73
9. Danuta Koroleczuk <b>Krzyż na Podlasiu</b> .....	81
10. Юрій І. Криворучко <b>Ідея втілення невидимого у видимому. Богословський предмет у професійній свідомості архітектора</b> .....	103
11. Konrad Kucza-Kuczyński <b>Aktualios gyvenamojo fondo atnaujinimo problemos Lenkijoje</b> <b>Aktualne problemy odnowy mieszkalnictwa w Polsce</b> .....	119
12. Валерий Ф. Морозов <b>Культурное зодчество Беларуси эпохи классицизма: основные тенденции и этапы развития</b> .....	125

**ARCHITEKTURA KULTUR LOKALNYCH POGRANICZA**  
**— POGRANICZE POLSKI, LITWY, BIAŁORUSI I UKRAINY —**  
**T. II**

13. Валерий Ф.Морозов	
<b>Строгий стиль виленского классицизма.....</b>	<b>133</b>
14. Елена Б.Морозова	
<b>Промышленная архитектура польско-белорусского приграничья: становление и развитие.....</b>	<b>139</b>
15. Ks. Henryk Nadrowski	
<b>Współczesne tendencje w architekturze Kościoła Rzymskokatolickiego.....</b>	<b>147</b>
16. Aleksander Naumow	
<b>Bizancjum – tryumf chrześcijańskiej kultury.....</b>	<b>159</b>
17. Aleksander Owerczuk	
<b>Rozbudowy i ich konsekwencje w architekturze zabytkowych cerkwi na Białostocczyźnie po I wojnie światowej.....</b>	<b>163</b>
20. Halyna Petryshyn, Svitlana I.Topylko	
<b>Wpływ zmiany czynników urbanizacyjnych na losy miasteczek renesansowych w zachodniej Ukrainie.....</b>	<b>175</b>
18. Евгения Агранович-Пономарева, Наталья Лазовская, Александра Мазаник	
<b>Учреждения для социально уязвимых групп населения на приграничных территориях.....</b>	<b>187</b>
19. Георгий А. Потаев	
<b>Принципы и методы планировочного конструирования рекреационных территориальных образований.....</b>	<b>195</b>
21. Małgorzata Smorąg-Różycka	
<b>Dziedzictwo Bizancjum.....</b>	<b>199</b>
22. Jarosław Szewczyk	
<b>Cordwood Masonry jako tradycyjny typ konstrukcji, specyficzny dla obszaru pogranicza etnicznego w Województwie Podlaskim.....</b>	<b>211</b>
23. Piotr Trojnieł	
<b>Synagoga w Białej Podlaskiej - uwarunkowania formy architektonicznej.....</b>	<b>233</b>
24. Piotr Trojnieł	
<b>Adaptacje synagog na Podlasiu po II wojnie światowej.....</b>	<b>245</b>
25. Jerzy Uścińowicz	
<b>Konwersje w architekturze sakralnej — wstęp do badań.....</b>	<b>257</b>
26. Галина Л.Залеская	
<b>Предприятия строительной отрасли производства на западе Гродненской губернии.....</b>	<b>279</b>

**ARCHITEKTURA KULTUR LOKALNYCH POGRANICZA**  
**— POGRANICZE POLSKI, LITWY, BIAŁORUSI I UKRAINY —**  
**T. II**

**Contents**

<i>editorial</i> .....	9
1. Tadeusz Barucki <b>Architecture of Bielorussia</b> .....	11
2. Małgorzata Dolistowska <b>From the History of Synagogue in Kolno – an Unrealized Project by the Architect Henryk Marconi</b> .....	23
3. Volodymir Y. Durmanov <b>Problems of Globalization of Culture</b> .....	31
4. Thomas Grunskis <b>Tradition and Ideology of Public Space in Changing Conditions which Influence the Morpho-Structure of a Small Town</b> .....	37
5. Janusz Grycel <b>Evolution of Traditional Types of Housing Buildings in Hrodna from the 17<sup>th</sup> Century until the 50's of the 20<sup>th</sup> Century</b> .....	47
6. Jerzy Grygorczuk <b>Symbiosis of Architecture and Sculpture?</b> .....	57
7. Agnieszka Januszkiewicz <b>Military Orthodox Churches in the Kingdom of Poland</b> .....	65
8. Irina A. Jodo, Yulia A. Protasova <b>Tendencies and Succession of the Sacral Spaces Formation in the Polish-Belorussian Borderland</b> .....	73
9. Danuta Koroleczuk <b>Roadside Cross at the Podlasie Region</b> .....	81
10. Yuriy I. Kryvoruchko <b>The Idea of Infusing Reality with the Unseen. Theology in the Professional Consciousness of Architects</b> .....	103
11. Konrad Kucza-Kuczyński <b>Current Problems in Restoration of Housing Buildings in Poland</b> .....	119
12. Valery F. Morozov <b>Sacral Architecture of Belarus in the Classicizm Epoch: Basic Trends and Development Stages</b> .....	125

**ARCHITEKTURA KULTUR LOKALNYCH POGRANICZA**  
**— POGRANICZE POLSKI, LITWY, BIAŁORUSI I UKRAINY —**  
**T. II**

13. Valery F. Morozov „Strong” Style of Vilnius Classicizm.....	133
14. Yelena B. Morozova <b>Industrial Architecture of Polish-Belorussian Frontier Area: Beginning and Development.....</b>	139
15. Ks. Henryk Nadrowski <b>Current Trends in Architecture of the Roman Catholic Church.....</b>	147
16. Aleksander Naumow <b>Byzantium – Triumph of the Christian Culture.....</b>	159
17. Aleksander Owerczuk <b>Architectural Extensions and Their Consequences in Architecture of Historic Orthodox Churches in the Białystok Region After the 1<sup>st</sup> World War.....</b>	163
20. Halyna Petryshyn, Svitlana I. Topylko <b>Influence of Change of Urbanization Factors on Development of Renaissance Towns in the Western Ukraine .....</b>	175
18. Yauheniya Ahranovich-Panamarova, Natalia A. Lazovskaya, Alexandra Mazanik <b>Establishments for Socially Vulnerable Groups of the Population in Frontier Territories.....</b>	187
19. Georgiy A. Potaev <b>Principles and Methods of the Planning Organizatrion of the Recreation Territories.....</b>	195
21. Małgorzata Smorąg-Różycka <b>Heritage of Byzantium.....</b>	199
22. Jarosław Szewczyk <b>Cordwood Masonry as a Vernacular Building Construction, Specific for the Ethnic Borderland Territory in the Podlasie Region.....</b>	211
23. Piotr Trojnieł <b>Synagogue in Biała Podlaska - Conditionings of Architectural Form .....</b>	233
24. Piotr Trojnieł <b>Architectural Adaptations of Synagogues in Podlasie Province After the 2<sup>nd</sup> World War .....</b>	245
25. Jerzy Uścińowicz <b>Conversions in Sacral Architecture – Introduction to Research .....</b>	257
26. Galina L. Zalesskaya <b>Architecture of Construction Enterprises in Grodno Region.....</b>	279